

# Reinier Marinus van Reenen (II)

- burgemeester van Gouda 1965-1968 -

J. Smink

## II Afscheid

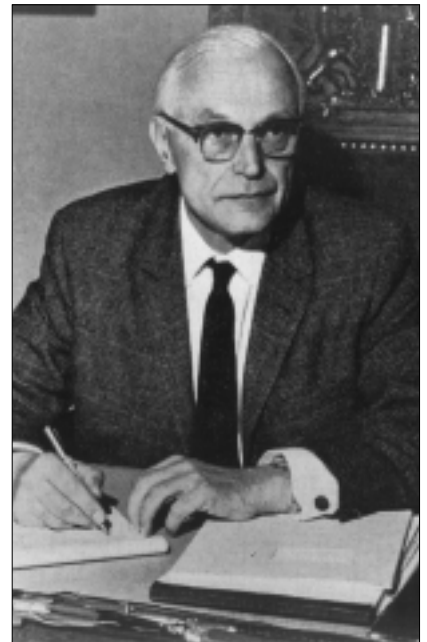
### *Ziekte en overlijden*

Het overlijden van burgemeester Reinier Marinus van Reenen kwam niet onverwacht. Hij leed aan kanker en zijn gezondheidstoestand werd steeds slechter. Met een bewonderenswaardig doorzettingsvermogen heeft hij desondanks zijn werk gedaan, totdat de ziekte hem dwong blijvend het bed te houden. Eind augustus 1968 ging hij met het gemeentebestuur op reis, voor een driedaags bezoek aan de met Gouda bevriende Duitse stad Solingen. Hij was toen al zo ziek en zo moe, dat hij 's avonds aan tafel in de Jugendherberge niet meer in staat was om zelf het dank- en afscheidswoord te spreken. Een ander deed dit in zijn naam. Op 2 september trad hij voor het laatst op als voorzitter van een raadsvergadering en na 23 september kwam hij niet meer in het stadhuis. De vergaderingen van B&W werden nog enige tijd bij hem aan huis gehouden. Zijn geest was ongebroken en hij zette zich met onverminderde belangstelling in voor gemeentelijke zaken. Na 22 oktober was het hem niet meer mogelijk te vergaderen. Vanaf 12 november werd hij in het Van Iersonziekenhuis verpleegd, waar hij op 10 december, op zestigjarige leeftijd, overleed.

De stad rouwde. 'Het doet Gouda leed, dat zijn burgemeester is heengegaan. Want het heeft hem leren kennen als een aimabel mens, hoffelijk, in sterke mate van goede wil en bovenal als een menselijke figuur. Zijn omgang in en met de burgerij, zijn minzaamheid, zijn hartelijke belangstelling voor alles wat er in de stad omging hebben hem, naast zijn hoge opvatting van plichtsvervulling en trouw, gemaakt tot een gewaardeerde en gerespecteerde burgervader. Ieder mocht hem, hij was een geziene figuur', stond erin de krant<sup>1</sup>. In een In Memoriam werd erop gewezen, dat onder Van Reenen het Kunstcentrum Burgvliet de beschikking over de Jeruzalemkapel kreeg. De voorzitter van Burgvliet, H.A.J. Tempelman, vermeldde in zijn bijdrage de volgende anekdote.<sup>2</sup> 'Toen Van Reenen hoorde van de toekomstplannen om ook een plavuizenvloer in het eigenlijke kapelgedeelte van de Jeruzalemkapel te leggen, was de burgemeester zo geestdriftig dat hij zeven vierkante meter plavuiten uit eigen bezit aanbood. Die lagen nog in een boerderijtje in Overijssel, dat hem als vakantiehuis diende en waar hij gehoopt had eens in landelijke rust van zijn pensioen te genieten. Week na week bracht hij in zijn auto zelf een aantal zware plavuiten mee, die hij in de warande van zijn ambtswoning opsloeg totdat we ze konden laten weghalen. Zo was burgemeester Van Reenen: in een arme stad helpend met het weinige.'

### *De rouwzitting*

De burgemeester overleed op een dinsdag, omstreeks half zes 's middags. De gemeenteraad was de dag ervoor begonnen met het behandelen van de begroting voor 1969.



Reinier Marinus van Reenen (1908-1968).

De voor dinsdagavond belegde vergadering werd afgelast en de verdere behandeling werd tot een nader te bepalen tijdstip opgeschort. Vanaf het stadhuis, de toren van de Sint-Janskerk, de openbare gebouwen en de gebouwen van de Goudse Waterleiding Maatschappij en het Gemeentelijk Energiebedrijf werd halfstok gevlagd. De feestverlichting in de winkelstraten in het centrum werd tot de dag na de teraardebestelling gedoofd en in het stadhuis lag een condoleantieregister voor belangstellenden ter tekening. Het stoffelijk overschot werd op woensdag vanuit het Van Itersonziekenhuis overgebracht naar de ambtswoning aan de Van Beverninghlaan, van waarvandaan de laatste reis zou worden gemaakt.

Op donderdag 12 december herdachten de leden van de raad hun voorzitter, in een buitengewone vergadering, die twintig minuten duurde<sup>3</sup>. Op tafel, vóór de lege voorzittersstoel, stond een foto van de overledene, omgeven door witte chrysanten. Tijdens die bijeenkomst werd door drie personen het woord gevoerd. Eerst door loco-burgemeester mr J.W. Blankert van de PvdA, vervolgens door de nestor van de raad J. Kaptein van de CHU en tenslotte door C.C. Mantz, de gemeentesecretaris. Alle drie stonden stil bij de verdiensten van de burgemeester en verwoordden een diep medegevoel met mevrouw Van Reenen, haar kinderen en kleinkinderen. Blankert roemde zijn snelle bevattingsvermogen, zijn gemakkelijke toegankelijkheid, zijn beminnelijk optreden, zijn natuurlijke opgewektheid en zijn uitstekende kwaliteiten tot leidinggeven. 'Voor burgemeester Van Reenen was het bestaan van goede menselijke verhoudingen eerste voorwaarde voor een goed bestuur. En goed bestuur was voor hem zonder teamwork ondenkbaar. (...) Gegeven de goede verhoudingen slaagde hij er steeds weer in om de discussie met kennis van zaken en tact heen te leiden naar een doelmatige en redelijke beslissing voor de hangende bestuurs- en beleidsproblemen. Zonder twijfel had hij voor het te volgen gemeentebeleid een eigen visie voor ogen, waarin de gegeven politieke mogelijkheden ten volle waren doorberekend.' Kaptein roemde zijn ijzeren wilskracht, zijn kwaliteiten van voorzitter en zijn hartelijke belangstelling voor de raadsleden, ook in hun persoonlijke omstandigheden. 'De ontmoetingen met de raad waren hem - zoals hij meermalen heeft gezegd - hoogtepunten die hij niet gaarne had willen missen.' Tegen Kaptein had hij enkele maanden geleden de klacht geuit 'dat hij niet meer kon, juist nu de mogelijkheden voor Gouda zoveel groter werden.' Mantz zei, dat de samenwerking met Van Reenen, bij hun dagelijkse contacten, hem een vreugde was geweest en dat Van Reenen hem, in het bijzonder als het moeilijke zaken betrof, tot grote steun was geweest.

### ***De begrafenis***

'Helder in de vrieslucht luidden de klokken van de kerken in de binnenstad en van het stadhuis, toen burgemeester mr. R.M. van Reenen (vrijdagmiddag 13 december) zijn laatste tocht maakte door de stad, die hem lief was.', zo begon de journalist van de Goudsche Courant zijn verslag van de begrafenisplechtigheden.<sup>4</sup> In de volledig bezette gereformeerde kerk aan de Turfmarkt werd een rouwdienst gehouden, die uit twee delen bestond. In het eerste gedeelte ging het over de betekenis van Van Reenen en in het tweede gedeelte over de betekenis vóór Van Reenen. Voordat de kerkelijke plechtigheid begon, kwamen achtereenvolgens aan het woord de Commissaris van de Koningin in Zuid-Holland mr J. Klaasesz, de loco-burgemeester van Gouda mr J.W. Blankert, de burgemeester van Moordrecht H.C. Vermaat en burgemeester H. Dunkel van Solingen. De liturgie van de rouwdienst werd ingeleid met Bachs 'Jesu, meine Freude', dat op het orgel werd gespeeld door K. Boersma. Er waren, tijdens het godsdienstige gedeelte, twee voorgangers namelijk dominee J.C. Seegers, gereformeerd predikant te Gouda en dominee J.G. Kunst, gereformeerd wijkpredikant van Van Reenen tijdens zijn Haagse periode. Dominee Kunst, die de preek verzorgde, had een tekst gekozen uit de eerste brief van

Johannes. Hij vroeg zich af, of de liturgie niet als al te uitbundig zou worden gevoeld, niet een toon lager had moeten worden gezet. Er waren immers mooie woorden gesproken en straks zou het stil worden. Maar de zekerheid van het Woord Gods, de Bijbel, zou blijven: 'Ziet welk een liefde ons de Vader heeft gegeven, dat wij kinderen Gods genoemd worden.' Johannes komt in zijn eerste brief telkens terug op de kern van de zaak. De apostel keek in de toekomst en tegelijk achterom. Johannes stond tussen de tijden, om telkens weer te bemoedigen. Het zijn die woorden, waarbij ook burgemeester Van Reenen terecht kwam en waaraan hij vasthield. Het zijn woorden in de eigen stijl van de burgemeester: kort, eenvoudig, gevoelvol en zich bepalend tot de hoofdzaak, volgens de dominee.

Na deze 'door eenvoudig indrukwekkende' kerkelijke bijeenkomst reed de begrafenisstoet, die uit meer dan twintig auto's bestond, naar de Markt. Bij het stadhuis stonden het gemeentepersoneel, een detachement van de politie en honderden burgers opgesteld. De stoet reed, vanuit de Wijdstraat, rond het stadhuis en stopte, voor één minuut stilte, voor het bordes. Daarna zette de stoet zich in beweging naar IJsselhof. In de aula stelden alleen de familieleden en de genodigden zich op achter de baar. Buiten, op de begraafplaats, voegden honderden belangstellenden zich bij hen. Nadat de kist aan de aarde was toevertrouwd sprak dominee Kunst de Nederlandse Geloofsbelijdenis uit en bad het Onze Vader. De oudste zoon van Van Reenen sprak een woord van dank voor het medeleven en de betoonde belangstelling. Na afloop van de begrafenis op IJsselhof was er op het stadhuis gelegenheid om de familie te condoleren.

### ***Zijn werkracht***

Van Reenen heeft zoveel functies vervuld, dat het eigenlijk onbegrijpelijk is, dat één man dit allemaal heeft kunnen doen. Staccato volgt hier een opsomming, zonder dat er kan worden ingestaan voor volledigheid. Hij was vader van een gezin met zeven kinderen. Dit en de vervulling van het burgemeestersambt sec, in een stad als Gouda, kostte natuurlijk de nodige lichamelijke en geestelijke inspanningen en aan het burgemeesterschap waren weer tal van functies in diverse sectoren op gemeentelijk gebied gekoppeld.<sup>5</sup> Zo was hij voorzitter van twee raadscommissies van advies en bijstand - die betreffende de gemeentelijke strafverordeningen en die inzake verkeersaangelegenheden - en voorzitter van de commissie van advies voor de straatnamen, van de commissie van advies voor de stedelijke musea, van de beoordelingscommissie aanmoedigingsprijs kunstenaars, van de plaatselijke commissie sociale kunstopdrachten, van de culturele raad, van de gemeentelijke contactcommissie voor de middenstand, van de marktbebouwingscommissie, van de werkgroep stadssanering en van de werkgroep stadsuitbreiding. Daarnaast was hij voorzitter van de raad van beheer van de Goudse Waterleiding Maatschappij NV en van de kring Zuid-Holland Bescherming Bevolking. Bij de Autobusonderneming Citosa NV trad hij op als geëngageerde der gemeente Gouda. Tot zover zal men zeggen: 'Het moet kunnen.' De opsomming van functies van burgemeester Van Reenen is hiermee echter nog lang niet ten einde en dit maakt duidelijk, hoe weinig tijd Van Reenen ter vrije besteding moet hebben overgehouden. Op landelijk niveau heeft Van Reenen zich ook op verschillende terreinen bewogen. Tien jaar was hij bestuurslid van de Vereniging van Exploitanten van Gasbedrijven (VEG), waarvan jarenlang voorzitter. In verband hiermee stond zijn lidmaatschap van de Commissie Samenwerking Regionale Organen Gasvoorziening (SROG). Tevens was hij bestuurslid van de Centrale Commissie van Samenwerking EEG - NV Nederlandse Gasunie (SAVEGAS). Ook heeft hij jarenlang deel uitgemaakt van Comité d'Études Économiques de l'Industrie du Gaz (COMETECGAZ), waarvan hij anderhalf jaar als voorzitter fungeerde. Hij maakte deel uit van het bestuur van de Vereniging van Exploitanten van Electriciteitsbedrijven in Nederland (VEEN) en trad op als lid van het College van

Beheer van de gemeentelijke gasvoorziening Zuid-Holland, van de commissie voor de bedrijven van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), van de Gasadviescommissie en van de Raad voor de Drinkwatervoorziening. Verder was hij lid van het bestuur van de Vereniging van Geesteszwakke Kinderen en van de bestuurscommissie van de Dr Mr Willem van den Berghstichting te Noordwijk.

Er was nog meer: lid van het bestuur van de Zuidhollandse Vereniging van Provinciale bestuurders, lid van het bestuur van de Vereniging van Antirevolutionaire burgemeesters, wethouders en secretarissen Groen van Prinsterer, lid van de Vereniging van Burgemeesters van gemeenten in Zuid-Holland, lid van het Nederlands genootschap van Burgemeesters, lid van de Commissie Burgerschap en Burgerzin van de VNG. Daarnaast was hij bestuurslid van de stichting het Jan van der Snelfonds, voorzitter van de Commissie van Toezicht op de Rijksmiddelbare Landbouwschool te Gouda, lid van de Commissie van Toezicht op de Christelijke Lagere Landbouwschool en de Christelijke Lagere Tuinbouwschool te Gouda, bestuurslid van de stichting Fonds Goudse Glazen en lid van de Rotaryclub. Hij was beschermheer van het Comité Avondvierdaagse Gouda, van de Invalidensportvereniging Gouda en van het mannenkoor Gouda's Liedertafel. Erevoorzitter van de plaatselijke commissie van Oranje- en andere openbare feesten, van de afdeling Gouda van de Koninklijke Nederlandse Vereniging Eerste-hulp-bij-ongelukken en van de Goudse Vee- en Kaastentoonstelling (GOVEKA) en erelid van de Roei- en Zeilvereniging Gouda. 'Naast de weemoed om zijn heengaan', schreef de journalist, 'rijzen de bewondering en het respect voor zijn rusteloze activiteit en zijn enorme werkracht.' Tijdens de rouwdienst deed mr J. Klaasesz de opmerkelijke mededeling, dat Van Reenen het soms als een persoonlijke tekortkoming beschouwde, dat hij tijdens zijn ziekte aan het bed was gekluisterd.

### ***Zijn persoonlijkheid***

Als nieuwe burgemeester had Van Reenen aanvankelijk natuurlijk enige tijd nodig om zich vertrouwd te maken met de Goudse problemen en vraagstukken. Hij moest zich ook aanpassen, want hij kwam van het grote, gewichtige 's-Gravenhage en ging naar een gemeente, die bescheidener van omvang en veel minder belangrijk was. De aanpak van bestuurlijke problemen vonden in zijn nieuwe standplaats niet alleen op een andere schaal, maar ook op een ander ambtelijk niveau plaats, zo ontdekte hij. Hij stelde hoge eisen aan de ambtenaren en was van mening dat Goudse ambtenaren destijds, wat hun salaris betreft, vaak te hoog waren ingeschaald, gemeten aan wat zij tot stand brachten. Toen de kennismakingsperiode achter de rug was en hij zich met volle kracht wilde inzetten, werd hij ziek. Een jaar na zijn komst, in april 1966, onderging hij de eerste operatie in het Van Itersonziekenhuis en in juni van de jaar moest hij opnieuw enige weken worden opgenomen. Andere operaties volgden en dit zal ongetwijfeld een weer-slag hebben gehad op zijn dagelijkse werkzaamheden.

In B&W beheerde hij de portefeuilles van algemene zaken, economische ontwikkeling, culturele zaken en het ziekenhuis. Onder de problemen waarmee de burgemeester geconfronteerd werd waren er twee die de boventoon voerden: de uitbreiding van de stad en de intergemeentelijke samenwerking.<sup>6</sup> Door de in 1964 tot stand gekomen grenswijziging, waardoor de oppervlakte van Gouda werd uitgebreid van ongeveer 900 tot 1600 ha., moesten in betrekkelijk korte tijd vele en ingewikkelde voorbereidingen worden getroffen. Aanzienlijk vroeger dan was voorzien kon - aansluitend aan die in Oosterwei II - met de woningbouw in de wijk Bloemendaal worden begonnen.

Van Reenen had in het organiseren van de voorbereidende werkzaamheden een groot aandeel. Hij vond, dat men deze, in betekenis niet te onderschatten taak, zakelijk en reëel tegemoet moest treden. Niet een lijdelijke, maar een actieve houding werd vereist, met een vast voornemen de problemen te lijf te gaan en ze met alle kracht trachten te

doorbreken. Goede contacten met de officiële instanties, de maatschappelijke organisaties en de raad waren nodig om de voorwaarden te scheppen die B&W nodig hadden om hun taak te vervullen. Volgens de Goudsche Courant was Van Reenen, door zijn aangename persoonlijkheid en opgelegde rechtschapenheid, bijzonder geschikt om aan een overleg van een groot aantal personen, met uiteenlopende karakters en achtergronden, leiding te geven. Personen met een sterk ontwikkeld gevoel van eigenwaarde in zijn directe omgeving hebben wel eens moeite gehad met zijn werkwijze, die gebaseerd was op teamwork, op het sluiten van compromissen en het tegengaan van opportunisme. Minstens twee keer heeft Van Reenen op persoonlijke titel, 's avonds laat na een vergadering, bij hem thuis zijn nood geklaagd aan J.W. de Vos, de voorzitter van de KVP-gemeenteraadsfractie en mr A.Q.C. van Ruiten, die tot maart 1968 namens de KVP in de gemeenteraad zat.<sup>7</sup> De burgemeester sprak bij beide gelegenheden zijn teleurstelling uit over wethouder Th.J. Arts (KVP), die zich niet aan een in B&W gemaakte afspraak zou hebben gehouden, wat botste in het College en waardoor bepaalde zaken contrair liepen. Arts verwoordde het zelf, op een later tijdstip in een brief aan de raadsfracties<sup>8</sup>, als volgt: 'er is een tijd geweest, dat het teamwork mij wel moeite gaf. Welke oorzaken daarbij een rol zouden hebben kunnen spelen laat ik thans buiten beschouwing. Die periode is ruimschoots voorbij.' Wellicht werd toen de kiem gelegd voor wat, na de gemeenteraadsverkiezingen in 1970, in de Goudse politiek zou uitgroeien tot een affaire waarbij Arts gepasseerd werd voor het wethouderschap.<sup>9</sup> Ondanks alle waardering, die Van Reenen in brede kring voor zijn werkzaamheden kreeg, zou hij de periode die hij in Gouda doorbracht, niet als de meest gelukkige periode uit zijn bestuurlijke loopbaan hebben ervaren.<sup>10</sup> Dat zich tijdens Van Reenens ambtsperiode spanningen in het college van B&W voordeden blijkt ook uit de verslagen van de besloten besprekingen van de fractievoorzitters na de gemeenteraadsverkiezing in 1970, toen mr P. van Dijke al ruim een jaar burgemeester was. Eén van de onderhandelaars bij de beraadslagingen over de vorming van een nieuw College merkte op, toen het ging over de beleidskracht van de wethouders die nodig zou zijn om aan de burgemeester voldoende tegenspel te kunnen bieden: 'Onder van Reenen was college een puinhoop, wethouders niet zelfstandig.'<sup>11</sup> Bij een volgende vergadering werd dit gewijzigd in 'onder van Renen (sic) functioneerde het College niet als zodanig.'<sup>12</sup> De situatie was verbeterd na de komst van Van Reenens opvolger, die een krachtiger persoonlijkheid was. In zijn afscheidsrede kon oud-wethouder Arts burgemeester P. van Dijke dan ook bedanken 'voor de uitstekende samenwerking, welke er sinds Uw komst in onze stad tussen U en mij ononderbroken is geweest.'<sup>13</sup>

Dit neemt niet weg, dat Van Reenen beschikte over een bekwame vergadertechniek, gemakkelijk toegankelijk was en in belangrijke mate heeft bijgedragen tot menselijke verhoudingen op bestuurlijk niveau, vooral ook met de gemeentebesturen in de Goudse regio.<sup>14</sup> Hij heeft de Goudse burgemeesterskring ingesteld en voorgezeten en zo kwam op een breed terrein overleg tussen de bestuurders van een vrij groot aantal gemeenten op gang. Ook op het gebied van de gezondheidszorg voor Gouda en omgeving heeft hij zich verdienstelijk gemaakt. De door het Van Itersonziekenhuis en het Diaconessenhuis De Wijk van de Hervormde Gemeente gezamenlijk te ondernemen ziekenhuis in Bloemendaal, is tijdens zijn bestuursperiode snel van de grond gekomen. Van Reenen heeft zich grote inspanningen getroost om de integratie van de medische activiteiten van de beide ziekenhuizen tot stand te brengen. Hij nam het initiatief tot het instellen van een beleidscommissie voor overleg inzake de bouw van een verpleeghuis voor chronisch zieken in Gouda. Uit het overleg kwam een stichting voort, waarin het St. Jozefziekenhuis en het Van Itersonziekenhuis zich inzetten voor het tot stand doen komen van het latere Verpleeghuis Bloemendaal.



Oud-burgemeester mr dr K.F.O. James (links) met zijn opvolger, burgemeester mr R.M. van Reenen (rechts).

### Zijn politieke visie

Door zijn korte ambtstermijn heeft Van Reenen minder duidelijk dan zijn voorganger mr dr K.F.O. James zijn stempel op de gemeente Gouda kunnen zetten. Maar wat hem bij het besturen van de stad voor ogen stond was vooral het consolideren; het handhaven van de bestaande situatie. Hij had een 'anti-revolutionaire' visie op de toekomst van de stad, om het eens met een bij zijn persoon passende woordspeling te zeggen. Van Reenen verwoordde dit uitvoerig in de vergadering van de gemeenteraad op maandag 15 januari 1968, tijdens zijn laatste nieuwjaarsrede.<sup>15</sup> Hij brak toen met de gewoonte om een met cijfers gelardeerde opsomming te geven van wat er in het jaar daarvoor allemaal gebeurde, of niet gebeurde,

op de verschillende terreinen van het gemeentelijk beleid. Men kan stellen, dat de burgemeester 'de aard van onze gemeente Gouda, nu en in de toekomst' als thema voor zijn toespraak had gekozen. De stad vertoonde economisch gezien, volgens Van Reenen, een gevarieerd beeld en dat zou zo moeten blijven, want dit maakte Gouda minder kwetsbaar. In het patroon van Gouda als industriestad, als koopstad en als toeristenstad, zouden de verhoudingen wellicht onderling enigszins anders gelegd kunnen worden, maar belet moest worden dat alles op één kaart zou worden gezet. Alle drie verschillende welvaartsbronnen moeten in de toekomst in stand worden gehouden, om te voorkomen dat Gouda alleen een woon- en slaapstad is en niet meer een werkstad.

- Om Gouda industriestad te laten blijven zouden er door de plaatselijke overheid gunstige randvoorwaarden geschapen moeten worden. De burgemeester gaf hiervan drie voorbeelden:
  - a. voor de aanleg van het industrieterrein in Bloemendaal hoefde nog maar 7 ha. grond onteigend te worden,
  - b. B&W had, ten behoeve van de nijverheid in dit gebied, bij het Ministerie van Verkeer en Waterstaat gepleit voor het behoud van de spoorlijn van Gouda naar Alphen aan den Rijn,
  - c. het goede en voortdurende overleg van de gemeente met de Kamer van Koophandel om, in een goed samenspel tussen overheid en bedrijfsleven, voor voldoende werkgelegenheid in verschillende sectoren van het bedrijfsleven te zorgen.
- Om Gouda koopstad te doen zijn zou alle hens aan dek moeten worden gezet, om deze functie voor een wijde omgeving te handhaven. Niet alleen het gemeentebestuur moet openstaan voor het nieuwe (bestemmingsplan Nieuwe Markt), maar ook het bedrijfsleven zal 'bij de tijd moeten blijven en zich voortdurend op modernisering moeten richten, ook voor wat betreft het aan te bieden assortiment en de outillage.' Een koopavond, voor de instelling waarvan de winkelstand toen nog niet rijp was, zou een belangrijk element kunnen zijn in de verdere ontwikkeling van Gouda als koopstad.
- Wat Gouda als toeristenstad te bieden heeft maakt menig grote stad jaloers. In 1967 bezochten 250.000 toeristen Gouda. 'Dit bezoek heeft voor Gouda een niet te onderschatten economische betekenis, die enigszins benaderd wordt als men aanneemt dat iedere toerist in Gouda f 10,- spendeert. Dit blijft een voorzichtige raming, maar levert toch al op dat toeristen in Gouda jaarlijks 2 1/2 miljoen gulden in het totaal in de

kassa's van onze middenstanders en onze dienstverlenende instellingen laten vloeien.' De gemeentelijke overheid steunt uiteraard maatregelen om het vreemdelingenverkeer te doen toenemen, maar op dit terrein liggen er ook belangrijke taken voor het particulier initiatief. Een kwantitatieve en kwalitatieve verbetering van de hotelaccommodatie zou een krachtige stimulans kunnen betekenen voor het bevorderen van het toeristenbezoek. Volgens de burgemeester moet 'bij stedenbouwkundige maatregelen in de binnenstad en bij het verlenen van bouwvergunningen voor panden in de binnenstad het toeristische image van Gouda meespelen.' Ook bij verkeersmaatregelen moeten de belangen van het vreemdelingenverkeer in het oog worden gehouden. 'De toeristische concurrentie neemt toe en zelfvoldaanheid en zelfgenoegzaamheid kunnen funeste gevolgen hebben.'

### Slot

Op de grafsteen van Van Reenen zijn, in een bijzondere vorm, een doorntak en zes sterren aangebracht. Misschien is dat mede ingegeven door de woorden die de Goudse loco-burgemeester tijdens de plechtigheid in de Turfmarktkerk sprak:<sup>16</sup> 'Zilveren doornen en gouden sterren zijn de schakels van de burgemeestersketen<sup>17</sup> van Gouda, die bijna vier jaar lang op de schouders van burgemeester Van Reenen heeft gerust. Zijn ambtswerk is vol doornen geweest, vol zorgen, problemen en teleurstellingen. Maar de gouden sterren symboliseren de eer en de waardigheid, waarmee de heer Van Reenen het ambt van burgemeester van onze gemeente heeft vervuld, spreken ons ook van de gloed van zijn enthousiasme en van zijn beminnelijkheid en vertolken de voortreffelijke vruchten van zijn arbeid.' Minder dan een jaar na zijn overlijden, op 27 oktober 1969, nam de gemeenteraad het besluit om de weg, die door het gehele gebied van de wijk Bloemendaal loopt, van de afslag van de Bodegraafsestraatweg tot de Hanzeweg, naar deze burgemeester te vernoemen.



*Goudse symbolen (doornen en sterren) op de grafsteen van de vroegere Burgemeester van Gouda.*

## Noten

- 1 Goudsche Courant, 11 december 1968.
- 2 Goudsche Courant, 12 december 1968.
- 3 Analytisch verslag van het verhandelde in de gemeenteraad van Gouda. Buitengewone vergadering van donderdag 12 december 1968.
- 4 Goudsche Courant, 14 december 1968.
- 5 De hierna in deze paragraaf vermelde gegevens werden voor een groot deel ontleend aan 'Mr. Van Reenen wijdde zich geheel aan Gouda en publieke zaak', een artikel in de Goudsche Courant van 11 december 1968.
- 6 Goudsche Courant, 11 december 1968.
- 7 Mondelinge mededeling van mr A.Q.C. van Ruiten d.d. 11 december 1995.
- 8 Brief van wethouder Th.J. Arts, d.d. 19 augustus 1970, na de besprekingen van de fractievoorzitters met betrekking tot de aanstaande wethoudersverkiezingen.
- 9 J. Smink, Een wethoudersaffaire in 1970, in: Tidinge van Die Goude, jrg. 13, 1995-3, pag. 71-85 en J. Borgman, Een wethoudersaffaire in 1970, in: Tidinge van Die Gouda, jrg. 13, 1995-4, pag. 121.
- 10 Mondelinge mededeling van mw S. van Reenen-Zeldenrijk d.d. 3 november 1994.
- 11 Verslag van de besloten vergadering fractievoorzitters op 13 augustus 1970, pag. 3.
- 12 Verslag van de besloten vergadering fractievoorzitters, gehouden op 17 augustus 1970, pag. 1.
- 13 Th. J. Arts, Afscheidsrede wegens niet-herbenoeming als wethouder, uitgesproken op 1 september 1970, tijdens de installatievergadering van de nieuw gekozen gemeenteraad, pag. 3.
- 14 'Mr. Van Reenen wijdde zich geheel aan Gouda en publieke zaak', in: de Goudsche Courant van 11 december 1968.
- 15 Analytisch verslag van het verhandelde in de gemeenteraad van Gouda. Vergadering van maandag 15 januari 1968.
- 16 Goudsche Courant, 14 december 1968.
- 17 De bedoelde ambtsketen dateert uit 1949 en werd door mevrouw M. James-van der Hoop aan de gemeente geschonken. De grondvorm voor de zeventien zilveren schakels werd ontleend aan de doornenkrans van het gemeentewapen en de schakels worden bijeengehouden door enigszins goudkleurige sterren. De nieuwe ambtsketen brengt meer dan de tot dan toe gebruikte - die uit 1852 stamt - de bijzondere aard en de geschiedenis van de stad tot uitdrukking. Voor meer bijzonderheden: J. Smink, Een halve eeuw geleden III. Nieuwe ambtsketen voor burgemeester, in: Goudse Post, 1 december 1999.